

OKRUHY KE STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE

- 1) Předmět pedagogiky, systém pedagogických věd. Charakteristika a funkce základních, aplikovaných a hraničních pedagogických disciplín. Pedagogika jako věda.
- 2) Učitelství jako profese: činnosti učitele, vyučovací povinnost učitele (přímá, nepřímá), dovednosti učitele, interakční styl učitele. Vývoj profesní dráhy učitele. Prestiž učitelské profese.
- 3) Žáci a studenti ve výchově a vzdělávání: sociální a kulturní vlivy působící na učení a hodnocení jeho výsledků (teorie kulturního kapitálu, teorie jazykových kódů), typy inteligence, styly učení a autoregulace učení. Tvořivost a její rozvíjení ve vyučování.
- 4) Komunikace ve školní třídě: základní charakteristiky výukové komunikace, struktura výukové komunikace a její složky (typy otázek učitele, typy zpětné vazby učitele), dialogické vyučování.
- 5) Kurikulum: formy kurikula, úrovně kurikula (Národní program vzdělávání, Rámcový vzdělávací program a jeho struktura, školní vzdělávací programy). Klíčové kompetence.
- 6) Vzdělávací soustava v ČR: základní dokumenty a trendy. Školská soustava – základní charakteristika, Klasifikace ISCED-F. Školská legislativa.
- 7) Školní didaktika: její zaměření, obsah a cíle. Základní didaktické kategorie: výukové cíle, organizační formy, výukové metody. Didaktika jako věda.
- 8) Didaktická kategorie cíle: zásady pro stanovování cílů, úrovně a oblasti cílů (kognitivní, afektivní, psychomotorické a sociální cíle a jejich taxonomie).
- 9) Didaktická kategorie formy: organizační formy vyučování (individuální, hromadná, skupinová, kooperativní a projektová forma) a jejich důsledky pro pedagogickou praxi.
- 10) Didaktická kategorie metody: vyučovací metody a jejich dělení (klasifikace metod dle fáze výuky, klasifikace dle poznávacích činností žáků, klasifikace dle myšlenkových operací), jejich důsledky pro činnosti učitele a žáků.
- 11) Hodnocení výsledků výuky: typy hodnocení (formativní vs. sumativní hodnocení, normativní vs. kriteriální hodnocení, formativní vs. verifikační, formální vs. neformální, hodnocení průběhu vs. hodnocení výsledku, slovní hodnocení, klasifikace). Sebehodnocení.

12) Řízení školní třídy: autorita učitele (formální, neformální), kázeň žáků, nekázeň a její formy, moc ve školní třídě a typy jejího uspořádání (strategie žáků, strategie učitele, mocenské konstelace).

13) Klasifikace a charakteristika jednotlivých druhů psychických jevů, možnosti jejich utváření a rozvoje učitelem, možné odchylky (poruchy) s ohledem na možnost výskytu u žáků.

14) Osobnost – pojem, činitelé utváření a vývoje osobnosti, struktura osobnosti (vlastnosti), poruchy osobnosti. Psychologické metody pro posuzování a hodnocení osobnosti žáka; chyby (efekty) ohrožující přesnost či objektivitu posuzování a hodnocení žáka učitelem.

15) Periodizace psychického vývoje člověka – přehled a charakteristika jednotlivých vývojových období (se zaměřením na období mladšího školního věku, puberty, adolescence a dospělosti).

16) Učení – pojem, fáze, křivka, druhy, činitelé a zákony učení. Školní úspěšnost a neúspěšnost, školní prospěch a neprospěch učebních výkonů žáků. Vnímaná osobní (vlastní) školní zdatnost žáků. Nadaní žáci – poznávání a rozvíjení jejich osobnosti. Žák v zátěžové situaci a její zvládnání. Tréma.

17) Psychologie osobnosti učitele – požadavky na osobnost učitele, osobnost učitele z pohledu žáků, typologie učitelských osobností, vývoj a utváření osobnosti učitele, kariéra učitele, učitelova (vnímaná) profesionální zdatnost. Profesní zátěž, psychohygienu a sociální opora učitele.

18) Vztahy mezi učiteli a žáky a jejich utváření (složky ve vztahu mezi učitelem a žákem, činitelé vztahu učitele k žákovi, typické druhy vztahů učitelů k žákům; činitelé vztahu žáka k učiteli).

19) Psychologie výchovy a sebevýchovy – psychologické aspekty výchovy a jejich jednotlivých prostředků, způsoby (styly) výchovy; sebevýchova. Psychologický rozbor výchovných obtíží žáků.

20) Proces socializace. Sociální učení a jeho formy. Sociální skupiny, jejich druhy a formativní působení. Školní třída jako malá sociální skupina. Psychosociální klima školní třídy a školy. Sociální styk: struktura.

21) Inkluzivní vzdělávání – východiska, právo na vzdělání, speciální vzdělávání, inkluze, integrace, heterogenita jako norma. Legislativní rámec inkluzivního vzdělávání (mezinárodní úmluvy a dokumenty, školská legislativa) s důrazem na jejich aplikaci v pedagogické praxi.

22) Dítě, žák, student se speciálními vzdělávacími potřebami – definice, přístupy ke kategorizaci žáků se SVP (medicinské, funkční, sociální, pedagogické, atd.), kategorizace dle míry podpory. Třídní kolektiv v inkluzivní třídě.

23) Potřeba podpory ve vzdělávání vyplývající ze zdravotního postižení nebo zdravotního stavu žáka (zejména u žáků s tělesným postižením, žáků slabozrakých, se sluchovým postižením aj.) – základní charakteristiky, komunikace, využití podpůrných opatření, adaptace prostředí, poradenství a služby.

24) Potřeba podpory ve vzdělávání vyplývající z kulturního prostředí žáka a jiných životních podmínek nebo ze zvýšeného rizika školního neúspěchu (zejména u žáků z etnických, kulturních a jazykových menšin, osob v postavení azylantů, žáků z nepodnětného prostředí, u tzv. žáků v riziku poruch chování, v hraničním pásmu mentálního postižení aj.) – základní charakteristika, specifika vzdělávání, plán pedagogické podpory, komunikace, využití podpůrných opatření, adaptace prostředí, poradenství a služby.

25) Spolupráce v multidisciplinárním týmu – poradenští pracovníci ve škole (výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog, školní metodik prevence) a role asistenta pedagoga v týmu, školská poradenská zařízení, další odborníci (odborný lékař, psychiatr atd.). Specifika spolupráce a komunikace s rodinou či zákonnými zástupci žáka se specifickými vzdělávacími potřebami.

26) Role učitele v multidisciplinárním týmu – spolupráce uvnitř školy, spolupráce se školským poradenským zařízením (SPC, SVP, PPP), žákem a dalšími odborníky, spolupráce učitele/školy s rodinou žáka s potřebou podpůrných opatření.

Povinná literatura:

Bartoňová, M., Pitnerová, P., & Vítková, M. et al. (2013). *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve středním školství. Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido.

Bartoňová, M., & Pitnerová, P. (2012). *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole*. Brno: Masarykova univerzita.

Čáp, J., Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.

- Kalhous, Z., & Obst, O. (2009). *Školní didaktika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lechta, V. (Ed.) (2010). *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Pasch, M., et al. (1998). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině: jak pracovat s kurikulem*. Praha: Portál.
- Průcha, J. (2013). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.
- Šedřová, K., Švaříček, R., Šalamonová, Z. (2012). *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2005). *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum.

Doporučená literatura:

- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi. Příručka pro učitele*. Praha: Portál.
- Hájková, V. & Strnadová, I. (2010). *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: Grada.
- Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada.